

Mussoini legendájába és életvalóságába enged bepillantást ez a két magyar könyv. A beszédekét kitűnő érzéssel gróf Zichy Rafaelné válogatta össze, kinek a fordítást köszönhetjük.

Kastner Jenő.

Uj harcok székely. (Valóság és fantázia két képben.) Egy fiatal erdélyi lírikus, Mihály László, aki eddig inkább hangulatos verseivel igyekezett az olvasók rokonszenvét megnyerni, újabban a drámai formával is megpróbálkozott. *«Uj harcok székely»* címen két képre oszlo jelenetsort adott ki, melyben a stilizált realitás és a vágyakból táplálkozó fantasztikum szembeállításával mutat rá sorsüldözött honfitársai lelki sebeire. Az első kép Tamás István volt főszoalga-bírónak és környezetének rajzával a megszálláskor erdélyi testvéreinket sújtó válságos helyzetet eleveníti föl. E részben egyik népies mellékalak ajkáról, az adott viszonyokkal megalkuvó álláspont is szóhoz jut, de természetesen hiába. A második kép, a tehetőség és munka diadala révén meg hozza a vigasztaló megoldást — sajnos — csak a képzelet világában. A kis darab elgondolása és célzata dicséretes becsúgyra vall. Remélhető, hogy a szerző további kísérletei újabb lépést jelentenek majd műérzéke kibontakozása felé.

A. B.

Krúdy Gyula: Mohács vagy két árva gyermek végődése. (Budapest, 1926. Pantheon r.-t. kiadása.) Trianon óta egyre elevebben él a magyar lélekben Mohács emléke. A tavalyi négyszázadik évforduló, a jubileumi ünnepségek, a *Mohácsi Emlékkönyv* s az ez alkalomból írt számos visszaemlékezés, tanulmány — ezek közt Burgio, pápai nuncius, nagyértékű jelentéseinek fordítása (Napkelet-könyvtár) — még inkább, szinte napiérdékű eseményé tették az egykori katasztrófát. Nem csoda hát, ha az utóbbi években irodalmunk is egyre szívesebben fordul tárgyért a mohácsi időkhöz. Voinovich drámája nyitotta meg a sort, majd Szomoróy *II. Lajos*a következett, most Krúdy Gyula *Mohácsa* van előttünk s a minapában került ki a sajtó alól P. Gulácsy Irén háromkötetes regénye: *A fekete vőlegények*, mely a Zápolyák családi történetéből meríti anyagát s Tomori Pál és Cibak Imre a hősei.

Krúdyt eddig inkább a közelebbi

mult, a XVIII. század vége s a XIX. eleje érdekelte. Borongó, szentimentális lelke ezeknek biedermeier levestőjében találta meg a maga életelemét. Most ő is a mohácsi zord időkhöz pártolt s bár végigérezzük, hogy nincs igazán otthon e nem nekivaló korban, el kell ismernünk, hogy komoly tanulmánnyal igyekezett benne otthonossá lenni. Krúdy nem tartozik sem a nagy cselekvény, sem a mélyebb jellemalkotó írók közé; ezek az erények nem tűndökölnek ebben a regényében sem. Ő az akkori idők krónikása akar lenni s végül át is adja a szót egy krónikásnak, a király íródeákjának, aki aztán a történetet befejezi. Nem is a politikai helyzet, a nemzeti lét nagy kérdése, az államférfiak törekvései, a magyar ság élet-halálharca érdekelték Krúdyt, hanem a «két árva gyermek végődése», Lajosé, meg Máriáé, akinek nevét igazabban viselhetné címül is a regény, mert hiszen elsősorban az ő élettörténetét tartalmazza azalatt a négy-öt esztendő alatt, amíg II. Lajos neje és Magyarország királynéja volt. Ez az előkelő, szép, eszes, erélyes, parancsolásra termett Habsburg-ivadék aki époly otthonos az udvari élet légkörében, az uralkodás fortélyáiban, mint a lovaglás és vadászati sportjában, egyenesen a Krúdy ízlése szerint való nők közé tartozik. Nem csoda hát, ha megszerette. Mária mindössze tizenhatéves volt, mikor II. Lajos nejevé lett s még így is egy évvel idősebb, mint a magyar gyermekkirály. Ennek a két ifjú léleknek egymás iránti szerelme a regény fő tárgya. Körülöttük ezer vesztély, amely napról-napra még szaporodik; ők ifjúságuk tapasztalatlansága ellenére is látják a közeledő katasztrófát s mintegy egymás karjaiba menekülnek előle. Mária az erélyesebb, a tehetésegebb, az érettebb s kétségbeesett gonddal igyekszik megvédeni a minden veszedelm ellenére is meleg fészket s a párviszállyoktól dúlt országot, hogy benne férjét is megmentse. Természetének keménysége, származásának gőgje, melyet Krúdy kedvtelve rajzol a regénynek elején, szinte felolvad Lajos iránti szerelmében; férje csak az odaadó nő ismeri meg benne, aki mindenét kész érte feláldozni. Ennek a viszonynak rajzában Krúdy nem egyszer talál igazi hangokat s főleg azoktól a jelenepektől, mikor a két gyermek összbúva a trónteremben, szinte lopva vált egykét, de annál jelentősebb, bizalmas